

MOLNÁR ISCSU ISTVÁN: PIXELEIM

Mit tehet a grafikus, aki jóvátehetetlenül a szöszözésre, parányi formák és organizmusok kedvtelve történő teremtésére, szinte csak nagyítóval érzékelhető nüanszok ravasz alkalmazására, boldog mesélőkedvre ítéltetett? Természetesen teszi a dolgát, de közben úgy módosítja a koordinátákat, hogy azok minél nehezebbé tegyék a feladatot. Tehát visszafogja magát, nyesegeti hajlamait s próbát tészzen. Miként kerülhetné el a műfaj tradícióiból eredő veszélyeket, a laza anekdotázást, a gügyögő aprólékosságot? Legott nagyobb méretekkel kezd el operálni, csökkenti elemei számát, redukálja formakészletét, méretet növel, akkorára nagyítja a lapokat, hogy a részletek helyett magára a kompozícióra helyeződjön a hangsúly. Párokat, négyeseket szerkeszt, ha helye van, tornyokat, installációkat szervez műveiből.

Egyszóval kilép a műfaj megszokott keretei közül, együtteseit tereket szerveznek, ahogy ezt a grafika többi újtójánál, Szij Kamillánál, Zsankó Istvánnál tapasztalhattuk.

Mit tehet a grafikus, ha elege van az örökös mellérendelő szerkezetekből, abból a bájos és bájolgó mikrovilágból, mely oly hosszú időn át élhető s álmodható menedéket nyújtott alkotónak s nézőnek egyaránt? Fel kell, hogy mondja ugyanis azt a közmegegyezést, ami a műfaj adottságai s a 60-as, 70-es évek nyárspolgárielvtársi racionalizmusa elől menekülők között köttetett. Ennek értelmében a grafikai Csodaországból száműzetett minden ideológia és aktualitás, helyüket romantikusan düledező házak – ablakaikban nyújtózkodó, kifelé bámuló meztelen nőkkel – borzas-csámpás mutatványosok, görbehátú macskák, emberfejű virágok vagy szarvas-rücskös meselények foglalták el. Lustán múltó idejű, otthonos álmvilág teremtődött így, ám furcsa módon a kedélyes-kedves részletek szaporodásával a rideg külvilág elleni védekezés helyett inkább egy mind öncélúbbá váló Gemütlichkeit vált általánossá. Az ebből való kiszakadás fájdalmas lemondásokkal járhat, hisz sokkal kevesebbet lehet mesélni, részleteken bogarászni, a fantázia falovacskáján ügetni, ám cserébe visszanyerhető a műfaj méltósága.

Mit tehet a grafikus, ha elhatározza magát e lépésre? Racionalizál, hisz az elektronikus képgrafika alapelemeihez fordul, szabályos koordinátákra rak szabványpontokat. Visszalép az origóhoz, az amatőr képmásolóhoz hasonlóan berácsozza a teret, azokra helyezi el (szó szerint) kiinduló pontjait. Akár meg is

---

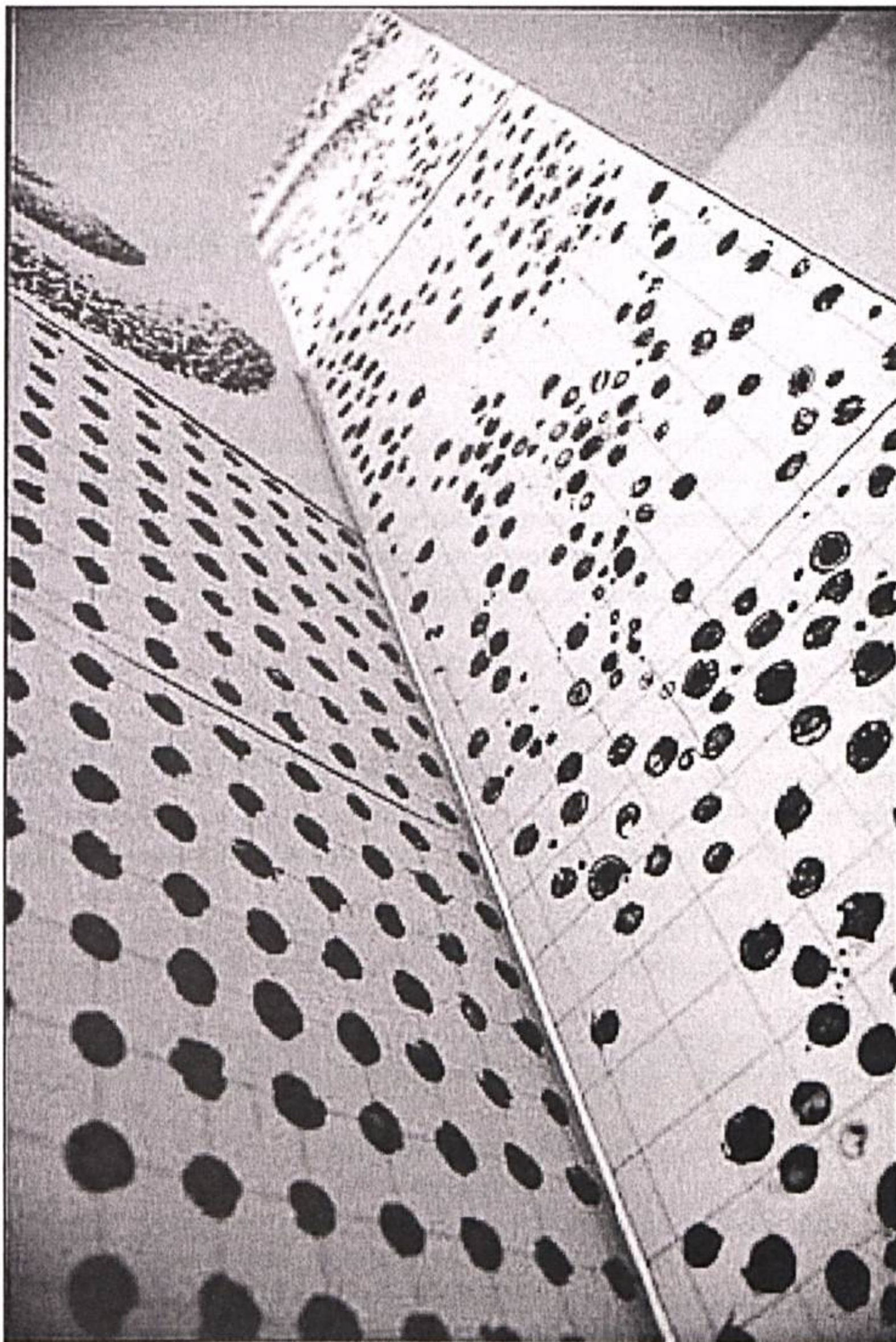
elégedhetne ennyivel, készíthetne pár szeriőz szeriális művet, kalandozhatna a geometria birodalmában, egy, adott esetben épp oly zárt és kockázatmentes tereumon, mint a külvárosi csapszékek és műhelyek, fantasztikus állatseregletek világa volt. Ám szerencsére őt sem hagyja érintetlenül a „gyönyörűségen ejtett örökös baleset” (Pilinszky) iránti vonzalom, pixelei a gyerekek és a cigányok lépteihöz hasonlóan lyuggatják át a fehér papírlapot.

Kezdi azzal, hogy minden redukció és tagadás mellett nem tagadja meg önmagát. Pontjaiból nem bír szabályos mértani testet alkotni, pixelei, elemei minden ellenkező erőfeszítés ellenére egyéniségek lesznek, foltokkal, horzsolásokkal, szabálytalan körvonalakkal. Az így megalkotott egyedek közösséggé rendeződnek, de a merev szabálykövetés helyett saját fejük után indulnak tova, vannak engedelmes s vannak renitens egyedek, vannak, akik zsinórmértékül használják Icsu vonalait, de vannak, akik otthagyják az otthonos egyeneseket. Kilandulnek a térbe, összekocódnak, majd az ütközéstől módosított pályán szaladnak tova. Emlékeztetnek is kissé az atomfizikai kísérletek egymást bombázó és eltérítő részecskéire, csak hogy a tömeg, sebesség, spín által meghatározott laboratóriumi körülmények helyett a művész jóvoltából a transzcendencia irányába hajzó kísérlet részeseivé válnak. Kvázi-keresztek, suhanó vonalokból rótt alig-körök körött keringenek. Más lapokon még ez se kell, annyi is elég, hogy XIX. századi metszetek hangulatát idéző kissé reszketeg vonalháló fogja őket közre. Az ebben úszó, néha ellipszissé lapuló pixelek annyi titokzatosságot hordoznak, hogy önkéntelenül is szörnyű és gyönyörű következményeket jósolunk mögéjük.

Ezeken a grafikákon az a legfeltűnőbb, hogy kerülnek minden modellszerűséget. Icsu – hála Istennek – nem óhajt ítéletet mondani Jóról és Rosszról, nem kíván látteleletet nyújtani világunk állapotáról. Ezt mintha rábízná másik sorozata rejtett főszereplőjére, Szent Mihály arkangyalra. A Sátánnal küzdő rettenthetetlen harcosra s a lelkek szigorú mérlegelőjére, aki mindazonáltal mint erősen androgin jellegű, lányos arcú ifjúként jelenik meg a nyugati típusú ikonográfiai hagyományban. E lapokon nem marad más belőle, mint a két serpenyő vagy az sem, csupán egy függőleges vonal. A vonal két oldalán ugyanazok a bumfordi és bohó egyedek nyüzsögnek. Ahogy az egykori Utolsó Ítélet-ábrázolások kavalkádjában is a véletlen vagy a művészi önkény vág rendet az üdvözültek s az ördögök karmai közé jutók tipológiailag szinte felcserélhető képviselői között, úgy a kegyelem vagy a kárhozat itt is kiszámíthatatlan – sorsunk foglyai vagyunk.

Szóval mit lehet tenni, hogy Szent Mihály mérlegén egyensúlyba kerüljön a kis részletformák kibontásának a középkori miniátorok pazarló alázatosságát öröklő művésze s az erőteljes kompozíciók, a pontos gesztusok alkotója? Talán ehhez hasonló műveket kellene létrehozni. Talán éppen ilyeneket.

Budapest, 2002. III. 12.

Molnár Icsu István: VÁROSOM, rézkarc-installáció, 1999–2002, részlet